

Čís. 12460.

Trpí-li cesta jízdou automobilů, bývá-li rozježděna a stává-li se ne-sjízdnou, takže ji ani majitel cesty nemůže užívat, jde o nepřípustné rozšiřování služebnosti vozové cesty (§ 484 obč. zák.).

(Rozh. ze den 17. března 1933, R II 44/33.)

Žalovaní byli vlastníky parcely č. 1171, jež odbočovala jako tvrdá polní cesta od okresní silnice. Na této parcele vázlo jako na statku služebném právo vozové cesty ve prospěch pozemků žalobkyně. Ježto v poslední době žalobkyně jezdila po cestě parc. č. 1171 i automobily, dali žalovaní u začátku cesty výstražnou tabuli s nápisem: »Soukromá cesta, pro jakýkoliv druh motorových vozidel jízda zakázána« a vyzvali písemně žalobkyni, by přestala jezdit po cestě se silostrojí jakéhokoliv druhu, jinak že by se museli pro rozšiřování služebnosti obrátiti na soud. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalovaných, by bylo uznáno právem, že žalobkyni náleží právo služebnosti cesty vozové k cestě parc. č. 1171 ve prospěch jejich pozemků a domu, že právo toto obsahuje v sobě i právo jezdit po této cestě automobilem; a že jest žalovaná strana povinna to uznati, a tabuli obsahující zákaz jízdy motorovými vozidly u cesty parc. č. 1171 stojící odstraniti. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. **Důvody:** Jest řešiti otázku, zda se právo vozové cesty jízdou motorovými vozidly rozšiřuje, čili nic. § 492 obč. zák. ustanovuje, že s právem vozové cesty jest spojeno právo jezdit jedním nebo několika potahy. Podle povahy služebnosti přísluší toto právo za hospodářským účelem a při domech i k osobním vyjížděnkám a cílem služebnosti jest, by se cena a užitelnost panujícího pozemku zvýšila. Vlastník panujícího statku bude tedy oprávněn dopravovati po služebné cestě potahem nebo více potahy osoby, zvířata, a náklady a vláčetí těžká břemena (§§ 492, 493 obč. zák.). V dřívějších dobách, hlavně pak v době vydání občanského zákona, byl obvyklým dopravním prostředkem povoz, tažený animální silou a proto lze bez dalšího přisvědčiti žalované straně, že při zřizování služebnosti roku 1871 žádná ze stran neměla na mysli, že by se po služebné cestě někdy mohlo jezdit automobily, an tehdy, tím méně v době vydání občanského zákona, na automobil nikdo nepomýšlel. Strany nedávše tehdy právu vozové cesty obsah smluvně určený, podřídily jej zákonu. V poslední době však jsou tažná zvířata z dopravy vytlačována motorovými vozidly, které slouží podle požadavku moderního vývoje rychleji a hospodárněji. Proto jsme v poslední době svědky netušeného a notorického rozvoje automobilismu a vidíme, že se auto uplatňuje nejen ve službě průmyslu a městských vrstev obyvatelstva, nýbrž že nabývá půdy i na venkově (osobní i nákladní doprava), ba že přímo i při polních pracích bývá motorové vozidlo užíváno (traktor). Z toho vyplývá, že se i výraz § 492 obč. zák. »potahy« musí přizpůsobiti modernímu pojmu dopravního prostředku, jinak by se stalo, že by se účel služebnosti, zlepšiti cenu a užitelnost panujícího pozemku, zcela nebo z části minul cílem a právo cesty vozové by pozbývalo ceny.

Dnes jest auto dopravním prostředkem stejně, jako potah, je také druhem povozu a proto nelze mluvit o tom, že se služebnost užíváním auta rozšiřuje ve smyslu § 484 obč. zák. Na obsahu služebnosti se zavedením automobilu nic nezmění a proto námitka, že obsah služebnosti, nebyv smluvně blíže určen, řídí se stavem posledních třiceti let (§§ 495, 503 ob. zák. obč.) není opodstatněna. Je pravda, že se k automobilovému provozu nehodí cesta každá, a že nákladní auto více cestu poškozují než povoz. To však nemůže býti v souzeném případě na překážku, ano ustanovení § 494 obč. zák. zjedná odpomoc. Při místním ohledání byla shledána cesta tvrdou a nebylo viděti škodlivé účinky jízdy autem. Bude-li však cesta přes to, že je šterkována, při deštivém počasí rozbředlá, bude jen věcí žalobkyně, by uvážila, zda se za takových podmínek jízda autem vyplatí, po případě, by napřed cestu upravila tak, by i další uživatelé cesty po bezprostředním odjetí auta mohli cesty užívat tak jako dosud. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu prvé stolice, by, řídě se právním názorem dole vysloveným a vyčkaje pravomoci tohoto zrušovacího usnesení řízení doplnil ve směru dole naznačeném a pak znovu rozhodl. D ů v o d y: Služebnost vozové cesty jest upravena co do rozsahu v § 492 obč. zák. Podle tohoto ustanovení jest s právem vozové cesty spojeno právo jeti s jedním nebo několika potahy. Z § 493 obč. zák., který blíže stanoví, která práva se služebností chůze a průhonu spojena nejsou, lze usuzovati, že služebnost vozové cesty opravňuje, pokud povaha pozemku tomu nebrání, i k vláčení těžkých břemen. Soud prvé stolice hájí v napadeném rozsudku právní názor, že výraz »potah« použitý v § 492 obč. zák. jest vykládati se zřetelem na požadavky a technický rozvoj nynější doby, jejímž potřebám nehoví již tažné potahy a v níž tyto potahy jsou čím dále tím více zatlačovány motorovými vozidly. Následkem toho dochází při výkladu § 492 obč. zák. ku přesvědčení, že služebnost vozové cesty opravňuje žalobce i k jízdám automobilem po vozové cestě. Odbyv námitku žalovaných, že automobily vozovou cestu více poškozují, než potahy, poukazem k § 494 obč. zák., který prý zjedná dostatečnou odpomoc, uznal podle žaloby. S právním názorem soudu prvé stolice nelze souhlasiti. Zákon mluví v § 492 obč. zák. jen o potazích (»Züge«). Že nemluví o automobilech, jest pochopitelné, neboť doba, kdy občanský zákon byl vydán, automobily ještě neznala. Doslov zákona nepřipouští tedy používání vozové cesty k jízdám automobilem. Na tom, že zákon nevyhovuje potřebám moderní doby a že by se při slovném výkladu zákona mohla celá služebnost snad státi illusorní, nesejde. Strany mají možnost, by původní smlouvu přizpůsobily potřebám a nazírání doby a daly tomu výraz dodatkovou úmluvou. Než nejde tu jen o výklad zákona, nýbrž jde i o výklad smlouvy. Pro výklad smlouvy jest směrodatný podle § 914 obč. zák. úmysl smluvních stran a zásada poctivosti v právních stycích, nikoliv vývoj hospodářství a rozvoj strojů později t. j. po smlouvě nastavší. Účelem zřízení služebnosti vozové cesty jest zjednati komunikační spojení. Jen tento účel mohly míti smluvní strany na mysli a tomuto účelu musí arciť vozová cesta sloužiti i nyní. Leč v době zřízení vozové cesty v roce 1871 bylo obecně známo, jakých strojů se k dopravě používá a nebylo o automobilech tehdy ani potuchy. Mohly proto strany zřizujícíce vozovou

cestu míti na mysli jen dopravní prostředky tehda známé a obecně užívané, které na vozovou cestu nečiní jiné než normální nároky, tedy jen prosté potahy. Tomuto úmyslu smluvních stran a zásadě poctivosti v právních stycích by se přičilo užívání vozové cesty k jízdám automobilem, kdyby pravdou bylo tvrzení žalovaných, že automobily činí na vozovou cestu větší nároky jednak následkem způsobu dopravy a většího rozpětí kol než na ni činí zcela obyčejné selské potahy, o kterých mluví zákon v § 492 obč. zák. Nebylo by proto lze, i kdyby se zákon vykládal sebe liberálněji, přehlížeti námitku žalovaných při výkladu smlouvy a bylo by ji v průvodním řízení řešiti. Podle názoru odvolacího soudu jest se námitkou žalovaných zabývati a důkazy o ní nabídnuté žalovanými provésti, neboť, kdyby se ukázalo, že námitka žalovaných odpovídá pravdě, bylo by vzhledem k ustanovení § 484 obč. zák., podle kterého smí sice držitel panujícího pozemku vykonávati své právo libovolným způsobem, avšak nesmějí býti služebnosti rozšiřovány, nýbrž musí býti, pokud to připouští povaha a účel zřízení, omezovány, spatřovati v jízdách automobilem po vozové cestě protismluvním rozšiřování služebnosti. Proti takovému rozšiřování služebnosti mohli by se ovšem žalovaní jako držitelé služebné vozové cesty brániti a nebyli by povinni odstraniti tabuli se zákazem jízd automobilem po vozové cestě. Z toho všeho jest patrné, že právní názor soudu prvního státního soudu, o nějž opřel napadené rozhodnutí o žalobě, jest mylný a že rozhodnutí na něm zbudované neobstojí.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Odvolací soud odůvodnil zcela případně, že jest se zabývati námitkou žalovaných a důkazy o ní nabídnuté provésti, neboť, kdyby se prokázalo, že jízdou automobilů a zejména nákladního auta cesta trpí, bývá rozježděná a stává se nesjízdnou a že žalovaní, kteří jí rovněž užívají, jí ani sami pohodlně užívati nemohou, bylo by v takovém používání cesty zajisté spatřovati rozšiřování služebnosti, jež žalovaní podle § 484 obč. zák. trpěti nejsou povinni. Jest proto nesprávný názor rekurentky, že jest nerozhodné, zda jízda autem činí na cestu větší nároky, než jízda selskými povozy, a že jest tedy zbytečné o tom prováděti nabídnuté důkazy.

Čís. 12461.

V poukazu řízeném jen na poukázaného a nesděleném příjemci poukazu, lze spatřovati jen příkaz ve prospěch třetího, jenž jest odvolatelný, pokud nebyl splněn.

(Rozh. ze dne 17. března 1933, R II 84/33.)

Žalobkyně domáhala se na žalovaném družstvu vyplacení 15.000 Kč, tvrdíc, že dala družstvu příkaz, by vyplatilo z její vkladní knížky 15.000 Kč firmě K., že však dříve, než příkaz byl proveden, zakázala žalovanému družstvu výplatu, žalované družstvo však prý přes to poukaz